

ประโยค ๑-๒

และเปรียญตรี ปีที่ ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

-
๑. พยัญชนะอวรรคมีเท่าไร อะไรบ้าง นิคคหิตและอนุสารแปลว่าอย่างไร ใช้ต่างจาก พยัญชนะอื่นอย่างไร ฯ
  ๒. พยัญชนะสนธิ ได้สนธิกริโยปกร์เท่าไร อะไรบ้าง เอวฺสา ตัดต่ออย่างไร ฯ
  ๓. มโนคณะ คืออะไร ได้แก่ศัพท์อะไรบ้าง มีวิธีแจกอย่างไร เมื่อเข้าสมาสแล้ว นิยมทำอย่างไร จงแจก มาตุ ศัพท์ด้วยวิภัติทั้ง ๘ มาตุ ฯ
  ๔. ธาตุคืออะไร ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด อะไรบ้าง และ ธาตุนั้นแบ่งเป็น กี่ชนิด อะไรบ้าง จงเขียนวิภัติหมวด หียตุตถนี เฉพาะฝ่ายอัตตโนบทมาตุ ฯ
  ๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้
    - ก. รูป สาธนะ และปัจจัยอะไร
      - (๑) ธมฺมํ วทติ สีเลนาคิ ธมฺมวาที
      - (๒) สุเขน ภริยตีติ สุภโร
      - (๓) ลิกฺขณํ ลิกฺขา
      - (๔) ทุสฺสตี เตนาติ โทโส
      - (๕) อาวสนฺติ เหตุถาคิ อาวาโส
    - ข. ธาตุ ปัจจัย และวากอะไร
      - (๑) กริยมาโน
      - (๒) สุณนฺตี
      - (๓) กรณียํ
      - (๔) ภูตฺโต
      - (๕) สุตวา

๖. ศัพท์ต่อไปนี้เป็นสมาสอะไร ตั้งวิเคราะห์อย่างไร อสิหตุโถ (โยโธ) ขตุติยมาโน
เอกบุคฺคโถ อาคนฺตฺกภตฺตํ อุปนฺนํ ฯ
๗. ปกติศัพท์ วิภาคศัพท์ อพยยศัพท์ มีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง อโยมยํ ปทโส
ลงปัจจัยอะไร ในศัพท์ไหน จงตั้งวิเคราะห์ห้มาด้วย ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

เจดย ประโยค ๑-๒

และเปรียญตรี ปีที่ ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

-----

๑. พยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห พ ฯ นิคคหิต แปลว่า กดสระ หรือ กรณ์ คืออวัยวะที่ทำเสียง เวลาเมื่อจะว่าไม่ต้องอำปากเกินกว่าปกติเหมือน ว่าที่มะสระ ฯ อนุสาร แปลว่า ไปตามสระ ฯ นิคคหิตหรืออนุสารนี้ ไม่อาศัยสระ อื่นออกเสียง ใช้เฉพาะตามหลังสระ อ อี อุ เท่านั้น เหมือนคำว่า อหิ อกาลิ เสตุ เป็นต้น ฯ

๒. ได้สนธิกริโยปกรณ ๕ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อากโม ๑ ปกติ ๑ สญญโยโค ๑ ฯ เอวฺสา ตัดเป็น เอวฺ-อสุสา เมื่อลบสระเบื้องปลายที่มีนิคคหิตอยู่หน้าแล้ว ถ้าพยัญชนะซ้อนเรียงกัน ๒ ตัว ลบเสียตัวหนึ่ง ต่อกันได้รูปเป็น เอวฺสา ฯ

๓. คือหฺมุศัพท ๑๒ ศัพท มี มน ศัพทเป็นต้น ได้แก่ มน อย อฺร เจต ตป ตม เตช ปย ยส วจ วย ลฺร ฯ มีวิธีแจกเหมือน มน ศัพท วิธีแจคนั้นก็ไม่ผิดกับแบบ อ. การันต์ใน ฺบุ และ ฺนบุสกลิงค์นั้ก แปลกอยู่ ๕ วิภัติ คือ ภา กั ฺบ สุมา เป็น อ,ส ทั้งสองเป็น โอ, สฺมึ เป็น อี, แล้วลง ส อากม เป็น สภา เป็น โส เป็น ลี และ เอา อํ เป็น โอ ได้บ้าง ฯ เมื่อเข้าสมาสแล้วเอาสระที่สุดของตนเป็น โอ ได้ เหมือนคำว่า มโนคโณ อโยมยํ เป็นต้น ฯ

มาตุ (มารดา) แจกอย่างนี้

	เอก.	พหู.
ป.	มาตา	มาตโร
ท.	มาตริ	มาตโร
ตุ.	มาตฺรา มาตฺรยา	มาตฺราหิ มาตฺราภิ มาตฺรหิ มาตฺรภิ
จ.	มาตุ มาตฺรยา	มาตฺรานํ มาตฺรณํ

ปญจ. มาตรา	มาตราหิ มาตราภิ มาตฺหิ มาตฺภิ
ฉ. มาตุ มาตุยา	มาตราณิ มาตฺณิ
ส. มาตริ	มาตราสุ มาตฺสุ
อา. มาตา	มาตโร

๔. คือกิริยาศัพท์ที่เป็นมูลราก ท่านจัดไว้เป็น ๘ หมวด คือ ๑. หมวด ภู ชาติ
 ๒. หมวด รุ ชาติ ๓. หมวด ทิว ชาติ ๔. หมวด สุ ชาติ ๕. หมวด กี ชาติ
 ๖. หมวด คหุ ชาติ ๗. หมวด ตนุ ชาติ ๘. หมวด จูรู ชาติ ฯ
 จัดเป็น ๒ ชนิด คือ สกัมมชาติ ชาติเรียกหากรรม ๑ อกัมมชาติ ชาติไม่เรียก
 หากรรม ๑ ฯ

วิภัติหมวด หียตฺตนิ ฝ่ายอรรถโนบท

ป.	ตถ	ตถ
ม.	เส	วุหิ
อุ.	อี	มุเส

๕. ตอบคำถามดังต่อไปนี้

ก. รูป สาธนะ และปัจจัย

- (๑) รมฺวาทิ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งคัสสี่สะ ณี ปัจจัย
 (๒) สุภโร เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย
 (๓) ลิกฺขา เป็นถาวรรูป ถาวรสาธนะ อ ปัจจัย
 (๔) โทโส เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ฌ ปัจจัย
 (๕) อวาโส เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ฌ ปัจจัย

ข. ชาติ ปัจจัย และวาก

- (๑) กรียมานิ กรุ-ย และ อิ อากมหน้า ย-มาน ปัจจัย กัมมวาก
 (๒) สฺตฺนฺตี สฺ-ณฺวา-อนฺต ปัจจัย กัตตุวาก (อิตถิลิงค์ ลง อิ เป็น สฺตฺนฺตี)

(๓) กรณีย์ กร-อนีย ปัจจัย กัมมวาจก

(๔) ภูตโต ภูช-ต ปัจจัย กัมมวาจก

(๕) สุตวา สุ-ตวณฺตุ ปัจจัย กัตตุวาจก

๖. อติหตุโต เป็นฉัญฐิณินนาธิกรณพหุพพิหิตมาส

วิ. อติ หตุเถ ยสุส โส อติหตุโต (โยโธ)

ขตุติยมาโน เป็นสัมภวานบุพพทกัมมธารยสมาส

วิ. ขตุติโย (อห) อิติ มาโน ขตุติยมาโน ฯ

เอกปุคฺคโน เป็นอสมหารทิกุสมาส

วิ. เอโก ปุคฺคโล เอกปุคฺคโล ฯ

อาคนตุกภตฺตํ เป็นฉัญฐิตฺตฺปฺริสตมาส

วิ. อาคนตุกสุส ภตฺตํ อาคนตุกภตฺตํ ฯ

อุปนฺครํ เป็นอุปสํคคฺคฺคฺคฺคฺคฺค อพยฺยิภาวสมาส

วิ. นครสุส สมีปฺ อุปนฺครํ ฯ

๗. ปกติตฺตฺทิตฺต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ มย

วิภาคตฺตฺทิตฺต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา โส

อพยฺยตฺตฺทิตฺต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา ถํ

อโยมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกติตฺตฺทิตฺต

วิ. อยสา ปกตํ อโยมยํ ฯ

ปทโส ลง โส ปัจจัย ในวิภาคตฺตฺทิตฺต

วิ. ปเทน วิภาเคน ปทโส ฯ